

Джерела та література

1. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2005. – 170с.
2. Ільяшенко С.Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия // Материалы Международной научно-практической конференции „Проблемы о обеспечения экономической безопасности”. – Донецк: РИА ДонНТУ, 2001. – 175с.

Трофимова В.В.**ІНВЕСТИЦІЙНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАТИВНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Вступ. Особливістю функціонування моделей національного економічного розвитку європейських країн на початку XXI століття виступає їх трансформація, зумовлена насамперед інтеграційними та глобалізаційними чинниками. Реалізація конвергентного сценарію розвитку національних європейських економік у минулому сторіччі дозволила накопичити позитивний досвід коінтеграційного сумісного розвитку. Досягнення певного рівня конвергенції значень кількісних та якісних макроекономічних показників країн ЄС, доволі ефективне функціонування наднаціональних інститутів та механізмів уніфікації розвитку призвело до низки зрушень на мікро-, мезо- та макрорівні, що й стало передумовою формування новітньої інтеграційної моделі економічного розвитку країн Європи.

З метою забезпечення оптимального рівня самодостатності інтеграційного розвитку європейських економік та високого міжнародного конкурентного статусу в умовах незаперечного лідерства США на світовому ринку інвестиційних ресурсів європейські країни мають активізувати власні дії у гострій конкурентній боротьбі за фінансові кошти. США нині є провідним реципієнтом інвестицій у світі, що дозволяє їм протягом тривалого періоду фінансувати дефіцит власного бюджету за рахунок інших національних економік, тим самим послаблюючи інвестиційний чинник їх розвитку. За експертними підрахунками, борги економічних суб'єктів США щорічно зростають на 5 трлн. дол. США та нині сягають 50 трлн. дол. США [1, 4].

Між тим, країни ЄС вже сьогодні мають можливість покращити власну міжнародну інвестиційну позицію в процесі релокації капіталу, яка набуває нині глобального характеру та супроводжується локальними, регіональними та світовими кризами. В турбулентному міжнародному інвестиційному середовищі європейська економіка виявляється більш стабільною у порівнянні з іншими регіонами, а тому має стати більш привабливою для стратегічного інвестора. Новітні тенденції, що спостерігаються як у внутрішньому європейському інвестиційному процесі, так і у глобальному інвестиційному середовищі зумовлюють актуальність дослідження механізмів посилення міжнародної інвестиційної конкурентоспроможності та ролі інвестиційних детермінант утвердження інтеграційної моделі економічного розвитку країн ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закономірності європейської інтеграції та механізми конвергенції національних економічних моделей країн ЄС досліджують вітчизняні та іноземні вчені Д. Лук'яненко, В. Чужиков [2], Р. Калітчак [3], П. Луцишин, С. Федонюк [4], А. Філіпенко [5], М. Камачо, Г. Перес-Кірос, Л. Саїз [6], Х. Велш, У. Бонн [7], А. Кутан, Т. Йігіт [8], Ф. Карлуер [9], Е. Сукізіз, В. Кастро [10].

Деякі аспекти сучасних інвестиційних процесів в межах розширеної Європи, зокрема моделі інвестування провідних європейських країн до країн, що лише приєдналися, аналізуються у роботах М. Вереси [11], Ф. Лейна, Ж.-М. Мілези-Феретті [12], Д. Мюллера [13], А.-С. Дісдье, Т. Майєр [14], М. Рохес, Ж. Даміан [15], К. Валнер [16], А. Беван, С. Естрін [17], К. Калотай [18], Ж. Броуєр, Р. Паап, Ж.-М. Вьєн [19]. Європейські науковці досліджують мотивацію та наслідки релокації великого європейського бізнесу до нових країн-членів ЄС. Актуальними є дослідження щодо зміни напрямку інвестиційних потоків ключових європейських країн з країн Південної Європи та Середземномор'я до країн Центральної та Східної Європи. Проблематику щодо вдосконалення механізмів конкуренції ЄС на міжнародному ринку інвестиційних ресурсів досліджують Л. Оксельхайм та П.Гаурі [20], М. Пламмер [21], Д. Сальваторе [22].

Разом з тим, на думку автора, науковці приділяють недостатньо уваги дослідженню нових інтеграційних якостей національних економічних моделей розвитку європейських країн та зокрема визначенню особливої ролі інвестиційних чинників в формуванні такої моделі на сучасному етапі посилення глобалізації.

Метою даної статті є визначення ролі інвестиційних чинників у процесі формування інтеграційної моделі економічного розвитку європейських країн.

Результати. Аналіз даних, що акумульовані рядом міжнародних організацій системи ООН та ЄС щодо прямих іноземних інвестицій країн ЄС дозволяє зробити висновки щодо синхронізації амплітуди коливань інвестиційної хвилі європейського циклу з світовим (рис. 1). Після п'ятирічного спаду інвестиційної активності протягом 2000-2004 рр. на висхідному тренді 2005-2007 рр. європейські країни значною мірою активізували інвестиційний чинник розвитку. Так, у 2005 р. країни ЄС отримали іноземних інвестицій з інших країн на суму 94 млрд. євро та інвестували закордон 172 млрд. євро. У порівнянні зі світовими середніми темпами зростання іноземних інвестицій, які за даними 2005 р. перебували на рівні 9%, темпи росту іноземного інвестування до країн ЄС значно перевищують середні, адже того ж року вони досягли 77%.

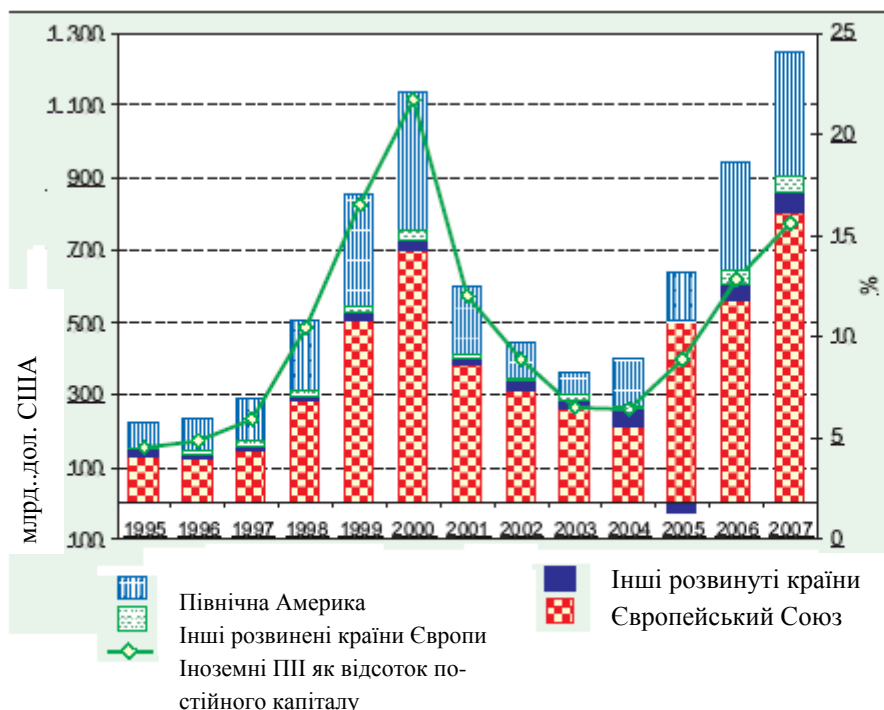

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції до розвинених країн у вартісному вираженні та як відсоток постійного капіталу у 1995-2005 р. [23, 72]

За даними ЮНКТАД, реципієнтом 62% ПІ до розвинених країн виступають країни ЄС, на їх частку припадає також 47% світового обсягу закордонних інвестицій. За період 1970-2006 рр. світовий обсяг ПІ зріс у 97 разів, у той час як ПІ до країн ЄС-27 збільшилися у 103 рази. Якщо у період 1970-1980 рр. світові та європейські темпи зростання ПІ були синхронними, то протягом 1980-1990 рр. відбулося значне відставання європейських країн за досліджуваним показником (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка прямих іноземних та закордонних інвестицій (млн. дол. США)

Регіон	1970		1980		1990		2000		2005		2006	
	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
Світ	13,418	14,151	55,262	53,828	201,594	229,598	1,411,366	1,239,190	945,795	837,194	1,305,852	1,215,789
Країни, що розвиваються	3,854	51	7,664	3,153	35,892	11,913	256,088	133,341	314,316	115,860	379,070	174,389
Перехідні країни	-	-	24	-	75	35	9,040	3,183	41,169	14,620	69,283	18,689
Розвинуті країни	9,564	14,100	47,575	50,676	165,627	217,649	1,146,238	1,102,666	590,311	706,713	857,499	1,022,711
в т.ч. ЄС-25	5,158	5,063	21,494	23,872	90,499	121,238	695,277	811,669	486,409	608,799	530,976	572,440
Північна Америка	3,083	8,521	22,725	23,328	56,004	36,219	380,802	187,305	129,947	5,806	244,435	261,857

Примітка: I- обсяг іноземних інвестицій, E – обсяг закордонних інвестицій. Складено автором за [24, 29]

У період 1990-2000 рр. спостерігалось незначне перевищення темпів зростання ПІ до країн ЄС світового рівня. Упродовж спадаючого інвестиційного тренду 2000-2005 рр. падіння світового рівня ПІ, як свідчать дані таблиці 1, було значно вищим за рівень спаду інвестиційної активності у ЄС.

Разом з тим, слід відзначити посилення інвестиційної складової розвитку європейської економіки на початку 21 століття, яке завдячує, на нашу думку, насамперед двом інтеграційним подіям, а саме розширенню ЄС та введенню готівкового обігу євро.

Так, третій етап розширення ЄС в період глобального спаду інвестиційної активності зумовило недостатню увагу до цих ринків насамперед американських інвесторів, що надало можливість поступової та еволюційної дифузії інвестицій ключових європейських компаній у східному напрямі.

Відкриття нових ринків країн Центральної та Східної Європи для традиційних континентальних інвесторів одразу викликало дискусії та побоювання радикальної зміни векторів європейських інвестицій, зокрема щодо переключення південного вектору європейських інвестиційних потоків на східний. Проте у пра-

ці С. Бух, Р. Кокта, Д. Пязоло [25] спростовано гіпотезу щодо зміни напрямку інвестиційних потоків ключових європейських країн з країн Південної Європи до країн Центральної та Східної Європи. Разом з тим результати компаративного аналізу інвестиційної привабливості нових європейських країн та країн Середземномор'я, за даними К. Алтомонте та К. Гагліано [26] свідчать про превалювання східних пріоритетів інвесторів та очікуване зменшення інвестицій до середземноморських неєвропейських країн.

Введення євро, незважаючи на тогочасну загрозу виникнення макроекономічних дисбалансів у європейських країнах та на світових фінансових ринках, позитивно вплинуло на міжнародну інвестиційну позицію ЄС. Так, П. Петрулос [27] доводить, що запровадження євро призвело до збільшення припливу прямих іноземних інвестицій до країн єврозони на 8%, сприяло поживленню інвестиційного процесу всередині єврозони на 16% та на 11% збільшило європейські інвестиції до інших країн.

На нашу думку, європейськими бюрократами був обраний якнайкращий час для форсування інтеграційного процесу, зміцнення спільної європейської самодостатності та закладені внутрішні та зовнішні інституційні передумови для посилення інвестиційної складової на сучасному етапі та подальшого інтегративного розвитку. Впровадження таких мегаінновацій, як розширення ЄС та введення готівкового євро, на спадній фазі світового інвестиційного циклу дозволило ЄС звузити інвестиційну позицію США. Інвестиції американських ТНК сягають 52% сукупного обсягу іноземних інвестицій до країн ЄС-25, більше половини іноземних активів у країнах ЄС контролюються США (рис. 8). 23% доданої вартості, створеної європейськими філіями закордонних компаній, створено саме компаніями американського походження [27]. Разом з тим 39% європейського вільного капіталу акумулює американська економіка (рис. 9).

Рис. 8. Регіональна структура іноземних інвестицій у країнах ЄС-25, 2005 р. [29]

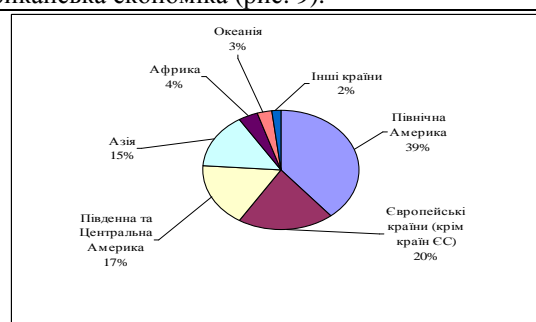

Рис. 9. Регіони-реципієнти інвестицій з країн ЄС-25, 2005 р. [29]

Протягом 2000-2005 рр. спостерігалось значне зменшення американських інвестицій до країн ЄС (так, у 2005 р. частка американських інвестицій зменшилася з 58% до 18%). Частка інвестицій японських компаній у 2004 р. зменшилась з 14% до 7%. 17% інвестицій було отримано від Швейцарії, 8% - від Канади, по 6% від Австралії та Бразилії. Поживлення інвестиційної активності Швейцарії стало ознакою інтеграційного поступу країни до ЄС, адже у 2008 р. країна приєдналася до Шенгенської зони. 19% всіх іноземних інвестицій надходило до ЄС з офшорних центрів, 17% яких знаходились саме у Європі.

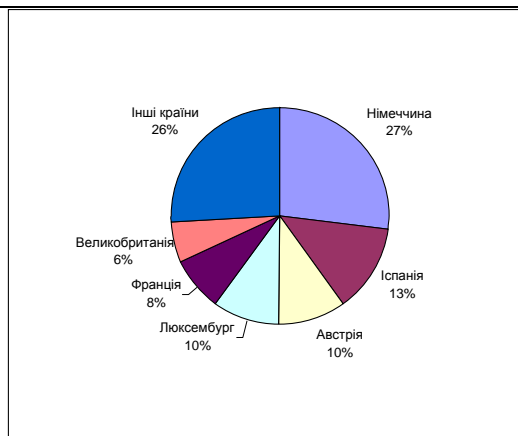
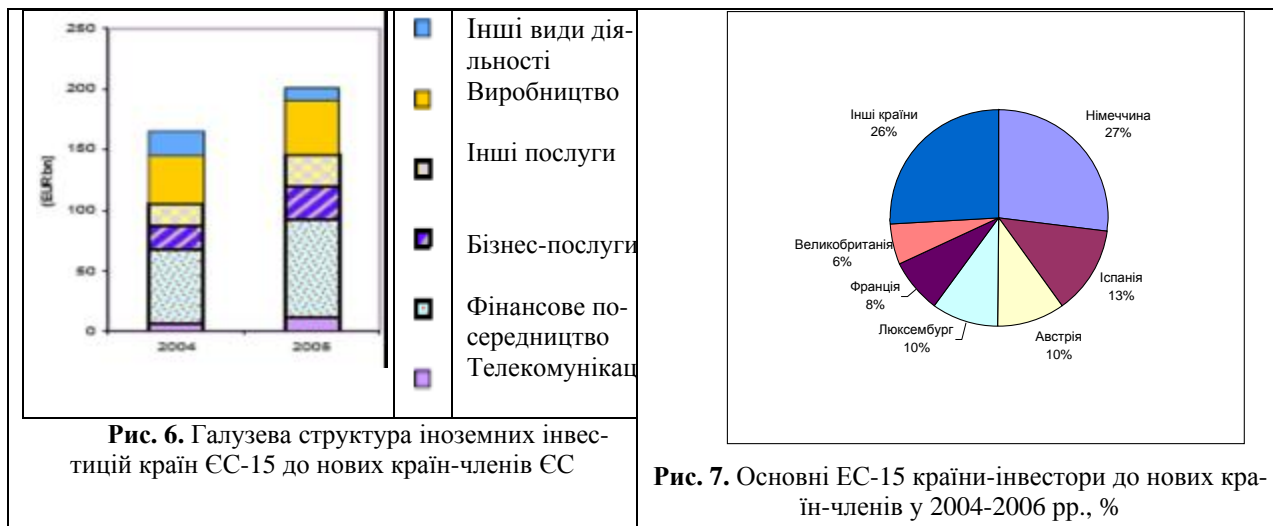
За період 2001-2005 рр. 28% сукупного обсягу іноземних інвестицій надійшло до Бельгії та Люксембургу, 17% - Великобританії, 9% - Франції, по 6% - Іспанії, Німеччини, Нідерландів, по 2% - Італії, Португалії. Зберігається тенденція до розміщення капіталів у країнах із найбільш ліберальним режимом щодо іноземних інвестицій та оподаткування підприємницької діяльності (Бельгія, Люксембург).

Жорсткої конкуренції зазнають європейські компанії з боку американського капіталу щодо ринків нових європейських країн. Особливістю європейських прямих іноземних інвестицій до нових країн-членів є націленість на формування економіки знань та інформаційного суспільства в цих країнах. Саме це дозволить країнам Центральної та Східної Європи, які приєдналися до ЄС, оминати пастку модернізаційного індустріального розвитку за наздоганяючим сценарієм та у подальшому досягти рівноправного включення до європейського поділу праці.

Аналіз галузевої структури іноземного інвестування дозволяє виділити сферу послуг, зокрема фінансових, телекомунікаційних та інших бізнес-послуг, як пріоритетний напрям європейських інвестицій (рис. 6). Європейські компанії прагнуть зайняти ще вільні та найбільш прибуткові ніші на нових європейських ринках. Прогнозоване посилення співробітництва між компаніями нових та старих країн ЄС викличе збільшення попиту на бізнес-послуги з боку перших. Потужні локальні відмінності східноєвропейських країн, в свою чергу, вимагатимуть від компаній Західної Європи збільшення витрат на вивчення попиту та просування продукції на цих ринках. Провідними інвесторами нових європейських економік стали провідні найбільш потужні європейські економіки, а саме Німеччина, Іспанія, Австрія, Люксембург, Франція тощо (рис. 7).

Приєднання країн Центральної та Східної Європи до ЄС створить передумови для розвитку у цих країнах сфери послуг, виробництва середньо- й високотехнологічної продукції, для впровадження в практику національного економічного розвитку принципів інформаційного суспільства та економіки знань. Технологічна дифузія призведе до поживлення інноваційної діяльності в регіоні. Процеси міграції працездатного населення з нових-країн членів ЄС країн з вищим рівнем оплати праці мають як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, така міграція виснажує трудові ресурси базових країн, а з іншого, формує передумови для оволодіння робочою силою навичками роботи на середньо- та високотехнологічних виробництвах та у подальшому приєднання нових країн-членів ЄС до інтегративної моделі національного економічного

розвитку та рівноправного включення до європейського поділу праці.

Джерело: [30]

Жорсткий паритет зберігає інвестиційна динаміка взаємного інвестування старих та нових країн ЄС. Так, 20% іноземних інвестицій країн ЄС-15 спрямовані до нових країн-членів угруповання, у той час як 20% іноземних інвестицій у країнах ЄС-15 належить центрально- та східно-європейським компаніям. Транснаціональний капітал, схильний до оптимізації фінансових операцій у глобальному масштабі, як правило, ігнорує національні інтереси. Проте на теренах європейських країн спостерігається зміна інвестиційної парадигми транснаціональних компаній європейського походження. Інтерес транснаціональних компаній, який увійшов як складова до структури європейського інтересу прагне зміцнити підвалини самодостатності європейського розвитку. Саме це, на нашу думку, є чинником зворотнього інвестування компаній, заснованих західно-європейськими фірмами у нових країнах-членах ЄС.

Особливу увагу європейські інвестори приділяють країнам-кандидатам на членство у ЄС, серед яких Туреччина залишається найбільшим реципієнтом інвестицій (46,9% від загального обсягу ПІІ, що надходили до чотирьох країн-кандидатів – Туреччини, Румунії – 30,9%, Болгарії – 13,8% та Хорватії – 8,4% на початку 21 ст.). Протягом 1999-2006 рр. ПІІ з країн ЄС до Туреччини збільшилися на 223% та сягли 33 млрд. євро [31]. Станом на початок 2006 р. ці країни отримали понад 107, 7 млрд. євро іноземних інвестицій, з яких 71% належить країнам ЄС-25. Основний інвестиційний інтерес в цих країнах знайшли компанії Нідерландів (16,2% в загальному обсязі інвестицій до цих країн), Німеччина (9,6%), Австрія (8,3%), Франція (8%), Італія (5,7%), у той час як частка США становить лише 5% [30].

Таким чином можна визначити певні інтеграційні детермінанти сучасних інвестиційних процесів в межах розширеної Європи:

- на сучасному етапі основним завданням постає залучення максимальних обсягів іноземних інвестицій, забезпечення оптимальної структури закордонних інвестицій та підвищення рівня їх продуктивності та макроекономічної ефективності;
- модель корпоративної регіональної інтеграції країн ЄС передбачає транснаціоналізацію не лише великого бізнесу, а й малого та середнього;
- вирішення соціальних проблем країн «Старої Європи» частково можливе за рахунок збільшення зайнятості на інноваційних малих та середніх компаніях, які виходитимуть на нові ринки країн Центральної та Східної Європи;
- спостерігатиметься поступове зменшення відносних значень показників обсягу європейських інвестицій до середземноморських країн та посилення уваги до чорноморського вектор розвитку в контексті пошуку можливостей реалізації крупно масштабних інфраструктурно-інвестиційних проєктів;
- значну частину залучених інвестиційних ресурсів буде законсервовано у загальноєвропейських фондах адаптації до глобалізації;
- виникне необхідність вдосконалення механізмів захисту від зростання транснаціональної та європейської наднаціональної корупції, яка прагне штучно створювати глокальні шоки та вимагати відповідного відшкодування за рахунок створених фондів.

Відбувається зміна парадигми інвестиційних процесів, за якої домінуючим мотивом іноземного інвестування стає зміцнення самодостатності європейських національних економік шляхом укріплення інтеграційного поля. Лише на другому місці перебувають мотиви, зумовлені рівнем рентабельності, та інші традиційні виробничі та маркетингові мотиви, які активно використовуються у інвестиційних стратегіях американських компаній у країнах американського континенту, хоча за аналогією з ЄС мали б розглядатись як потенційне інтеграційне поле. Так, за даними Міжнародної торгової адміністрації США, американським

компаніям належить 60% загального обсягу іноземних інвестицій в Мексиці (що дорівнює 10,1% ВВП за даними 2006 р.), 27% в Аргентині, 18% у Чилі, 16% у Перу [32]. Враховуючи значний та іноді надмірний рівень присутності США в країнах Латинської Америки, на відміну від країн ЄС, інвестиційний чинник поглиблює дивергенцію та деформує потенційні інтеграційні та конвергентні зв'язки.

Детермінанти інвестицій країн ЄС та БРІК

У 2007 р. у двічі зросли інвестиції європейських до країн БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай) (табл. 2, 3). 41% європейських інвестицій серед країн БРІК (або 4% загального обсягу іноземних інвестицій ЄС) акумулює Росія, рівень рентабельності інвестицій європейських компаній у яку перевищує 20%. Інвестування в економіку пострадянських країн, у тому числі в Росію, як найбільш ємну серед них, є досить привабливим для західних компаній через високу рентабельність (рис. 5). Так, наприклад, середня рентабельність американських інвестицій у країнах ЄС дорівнює лише 10,5% до сплати податків [33] Проте й такий рівень вважається оптимальним, адже рентабельність закордонних інвестицій країн ЄС становить у середньому 8,26%.

Серед європейських країн Німеччина та Франція найбільш зацікавлені у зміцненні інвестиційних позицій у країнах БРІК. Німеччина у 2007р. збільшила вдвічі інвестиції до цих країн, що складало 11,8 млрд. євро [33].

Таблиця 2. Іноземні інвестиції країн ЄС-27 до країн БРІК у 2004-2007 рр., млрд. євро [26].

Країна	2004	2005	2006	2007
Екстра-ЄС-27	142,3	234,5	275,0	419,9
До країн БРІК	28,5	29,6	27,3	43,0
Бразилія	5,7	7,4	5,4	7,1
Росія	6,0	9,6	10,7	17,1
Індія	1,6	2,5	2,5	10,9
Китай	15,2	10,1	8,7	7,8
В т.ч. Гонг Конг	11,3	0,9	2,7	6,0

Таблиця 3. Іноземні інвестиції країн БРІК до країн ЄС-27 у 2004-2007 рр., млрд. євро [26].

Країна	2004	2005	2006	2007
Екстра-ЄС-27	58,3	127,0	168,9	319,2
З країн БРІК	9,6	7,2	5,2	10,4
Бразилія	4,0	2,9	1,2	1,9
Росія	0,3	2,8	1,5	1,0
Індія	0,0	0,5	0,5	9,5
Китай	5,3	1,0	2,0	-1,9
В т.ч. Гонг Конг	4,8	1,1	-0,2	-2,4

Джерело: [34]

В основі мотивації європейських ПІІ до Росії перебувають мотиви стратегічного партнерства, основними складовими якого є зміцнення ключових компонент національних економічних моделей європейського розвитку. По-перше, ПІІ мають сприяти посиленню безпеки в її насамперед енергетичному та військовому вимірах. По-друге, європейські ПІІ мають закласти підвалини посилення екологічності європейського розвитку. По-третє, ПІІ європейських країн до Росії, яка володіє величезним ресурсним, зокрема інтелектуальним та людським потенціалом, мають сприяти вдосконаленню механізмів алокації ресурсів, зокрема зберігаються досі мотиви використання дешевої та надлишкової робочої сили. По-четверте, в процесах транснаціоналізації та міжнародної конкурентоспоможності Російська Федерація починає відігравати нову роль «четвертого елемента» додаткого до країн Тріади. Адже якщо Китай став «глобальним виробником» (те, що не може бути вироблено в жодній країні, може бути вироблено в Китаї), то Росія стала «глобальним споживачем», інтереси якого нині глобальні виробники не можуть не враховувати.

Рис. 5. Рентабельність інвестицій країн ЄС-15 до країн БРІК [34].

Починаючи з 2007 р. спостерігається певна трансформація інтересів європейських інвесторів у Далеко-Східній та Південно-Східній Азії. Традиційно основним реципієнтом європейських інвестицій виступав Китай, проте протягом останніх п'яти років абсолютні обсяги інвестицій зменшилися на 50%. У 2007 р. інвестиції до Індії зросли у 4,36 рази у порівнянні з 2006 р. Рівень рентабельності ПІІ є найвищим у Малайзії, Сінгапурі та Індонезії (15-18%), Китаї, Індії, Таїланді (11-13%). 77% ПІІ до країн Латинської Америки накопичила Бразилія, хоча слід відзначити зменшення інтересу європейських інвесторів до країн цього регіону (так, поряд із зменшення абсолютних показників зменшилася частка інвестицій до країн регіону з 9,7% до 4,1%). Рівень рентабельності європейських ПІІ в країнах Латинської Америки варіює за даними 2004 р.

від 25% у Венесуелі до 14% у Чілі, 12% у Колумбії, 9% у Бразилії тощо. В процесі міжнародної інвестиційної взаємодії країни Латинської Америки становлять для країн ЄС менший інтерес ніж країни Далекого Сходу, які отримали з Європи у 2 рази більше інвестицій (відповідно 28, 3 млн. євро та 14,3 млн. євро за даними 2005 р). Така перевага країн Далекого Сходу на чолі з Китаєм сформувалась наприкінці 20 – початку 21 ст. внаслідок розвитку міжнародної конкурентоспроможності на основі операційної ефективності у виробництві середньо- та високотехнологічної продукції у порівнянні з країнами Латинської Америки, які займають у міжнародному поділі праці місце постачальника продукції та матеріалів із низькою доданою вартістю.

Таким чином, визначені інтереси та переваги європейських інвесторів дозволяють виявити певні глобалізаційні детермінанти сучасної міжнародної інвестиційної диспозиції ЄС та запропонувати ряд заходів, спрямованих на активізацію міжнародних інвестиційних чинників самодостатнього європейського інтегративного розвитку, а саме:

- потребує перегляду стратегія ЄС щодо напрямків та механізмів розвитку міжнародного економічного співробітництва з Китаєм, невизначеність якої зменшує можливість використання наявного інвестиційного потенціалу;
- треба звернути увагу на зростання впливу стратегічного партнерства ЄС з Росією, як основи формування певних ключових компонент інтегративної моделі розвитку європейських країн.
- оновити концепцію міжнародного інвестиційного співробітництва з переважною більшістю країн Латинської Америки, адже значення такого співробітництва зменшується, зокрема внаслідок посилення дивергентного впливу США та зростаючої макроекономічної нестабільності у регіоні;
- з метою інтенсифікації прямого іноземного інвестування до країн-реципієнтів офіційної міжнародної допомоги ЄС слід переглянути механізми використання такої допомоги;
- потрібен новий погляд на роль європейського капіталу у процесі фінансової стабілізації економіки США, що виявляється зокрема в збільшенні обсягів європейських інвестицій до галузей нової економіки США;
- вжити заходів щодо подальшої активізації міжнародного інвестиційного співробітництва з Японією, яке розвивається за вираженою індустріальною моделлю, та сприяти зростанню кількості науково-технологічних альянсів європейських та японських компаній;
- значну увагу європейським установам слід приділити розвитку інструментів мегаекономічного прогнозування, зокрема щодо наслідків впливу на міжнародне інвестиційне співробітництво подальшої девальвації валютного курсу долара США.

Покращення міжнародної інвестиційної диспозиції в умовах сучасної глобальної релокації капіталу вимагає від ЄС вжиття ряду заходів, реалізація яких потребуватиме нової якості консолідації зусиль європейських країн.

Висновки

На сучасному етапі глобального економічного розвитку, коли міграція фінансових потоків є необмеженою а ні національними кордонами, а ні міжнародними інституціями, США залишався на протязі 20 ст. та початку 21 ст. безсумнівним лідером в сфері залучення іноземного капіталу та основним рушієм світової лібералізації, зокрема й фінансової, адже високий рівень відкритості інших економік світу є головною складовою механізму забезпечення національної самодостатності американської економіки. Багатовекторна модель зовнішньоекономічної експансії США зумовлює агресивний вплив на світову економічну архітектуру. Саме тому європейські національні економіки за сучасної диспозиції глобальних економічних акторів мають сконцентрувати зусилля на використанні наявного світового інвестиційного потенціалу з метою зміцнення самодостатності економік європейського інтеграційного поля.

Глобальна релокація прямих іноземних інвестицій зумовлена існуванням тенденцій переважно глобалізаційного характеру, серед яких надлишок фіктивного незабезпеченого фінансового капіталу, який неможливо рефінансувати, глобальна інформаційна асиметрія, планетарні наслідки макроекономічних дисбалансів певних країн. Релокація європейських інвестицій зумовлена насамперед інтегративними чинниками, результатом якої є відносний виграв у конкуренції за ринки країн Центральної та Східної Європи. Південна півкуля планети опинилася нині в інвестиційній пастці американського капіталу, який перекладатиме на країни регіону вагу власних негараздів. В умовах розгортання економічної кризи в США країни ЄС можуть стати привабливішими для інвестицій з країн Південної півкулі. Саме тому країнам ЄС доцільно розробити заходи сприяння таким інвестиціям, спираючись на регіони більш компактного проживання мігрантів з відповідних груп країн.

Слід відзначити відмінність американських та європейських інститутів розвитку міжнародного інвестиційного та торговельного співробітництва. Якщо в США провідна роль належить державним інституціям національного рівня, то в ЄС якість та ефективність наднаціональних інститутів, які були б здатні забезпечити координацію процесу реалізації стратегії глобальної інвестиційної агресії, є недостатньою. Саме тому на сучасному етапі національні європейські уряди мають зосередитись на перетворенні критичної маси якісних конвергентних перетворень на комплексну інтегративну адаптацію механізмів економічного розвитку. У такому випадку європейські урядовці зможуть розпочати реалізацію мегапроектів з глобальної адаптації європейської економіки та сконцентруватись на стратегічних глобальних напрямках забезпечення само-

статнього європейського розвитку. Так, інвестиційне співробітництво з Японією має стати у подальшому джерелом оновлення технологічної платформи економічного розвитку у подальшому. Інвестиції в США мають забезпечити накопичення позитивного досвіду щодо розвитку сфери послуг та окремих елементів економіки знань, які зможуть бути використані стратегами європейського інтегративного розвитку.

В контексті проваджуваних досліджень подальшого вивчення та розв'язання потребує комплекс теоретико-методологічних та науково-практичних проблем, які породжує сучасний етап глобальної трансформації світової економічної матерії. Важливим є встановлення характеру зв'язку між обсягами прямих іноземних інвестицій та офіційною міжнародною допомогою країнам, міжнародними банківськими кредитами, грошовими переказами іммігрантів до країни походження. Сучасний інвестиційно-інноваційний етап становлення інтегративної моделі розвитку європейських національних економік у випадку використання концепції укріплення самодостатності європейського інтегративного поля та оптимізації структури іноземних та закордонних інвестицій має ознаменуватись значним підвищенням міжнародної конкурентоспроможності та транснаціоналізації.

Джерела та література

1. Роговский Е.А., Васильев В.С. Опасная финансовая турбулентность // США, Канада: экономика, политика, культура. – № 6. – 2008. – С. 4
2. Спільний європейський економічний простір: гармонізація мета регіональних суперечностей: Монографія. / Під заг.ред. Д.Г. Лук'яненко, В.І. Чужикова. – К.: Інститут сучасного підручника, 2007. – 544 с.
3. Калітчак Р. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. – К.: Знання, 2007. – 303 с.
4. Луцишин П.В., Федонюк С.В. Європейські інтеграційні процеси: формування єдиного ринку: Монографія. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2004. – 200 с.
5. Філіпенко А.С. Економічний розвиток: європейський контекст. – К.: Знання, 2001. – 120 с.
6. Samacho M., Perez-Quiros G., Saiz L. Do European business cycles look like one? // Journal of Economic Dynamics and Control - Volume 32, Issue 7, July 2008. – P. 2165-2190
7. Welsch H., Bonn U. Economic convergence and life satisfaction in the European Union // Journal of Socio-Economics, Volume 37, Issue 3, June 2008. – P. 1153-1167
8. Kutun Ali M., Yigit Taner M. European integration, productivity growth and real convergence // European Economic Review, Volume 51, Issue 6, August 2007. – P. 1370-1395
9. Carluer F. Managing Conflict in Economic Convergence of Regions in Greater Europe // Contributions to Conflict Management, Peace Economics and Development, Volume 3, 2007. – 302 p.
10. Soukiazis E., Castro V. How the Maastricht criteria and the Stability and Growth Pact affected real convergence in the European Union: A panel data analysis // Journal of Policy Modelling, Volume 27, Issue 3, April 2005. – P. 385-399
11. Weresa Marzenna Anna. Can foreign direct investment help Poland catch up with the EU? // Communist and Post-Communist Studies. – Volume 37. – Issue 3. – September 2004. – P. 413-427.
12. Lane Philip R., Milesi-Ferretti Gian Maria. Capital flows to Central and Eastern Europe // Emerging Markets Review. – Volume 8. – Issue 2. – 2007. – P. 106-123.
13. Mueller Dennis C., Peev Evgeni. Corporate governance and investment in Central and Eastern Europe // Journal of Comparative Economics. – Volume 35. – Issue 2. – 2007. – P. 414-437.
14. Disdier Anne-Célia, Mayer Thierry. How different is Eastern Europe? Structure and determinants of location choices by French firms in Eastern and Western Europe // Journal of Comparative Economics. – Volume 32. – Issue 2. – 2004. – P. 280-296.
15. Rojec Matija, Damijan Jože P. Relocation via foreign direct investment from old to new EU member states: Scale and structural dimension of the process // Structural Change and Economic Dynamics. – Volume 19. – Issue 1. – 2008. – P. 53-65.
16. Wallner K. Specific investments and the EU enlargement // Journal of Public Economics. – Volume 87. – Issues 5-6. – 2003. – P. 867-882.
17. Bevan Alan A., Estrin S. The determinants of foreign direct investment into European transition economies // Journal of Comparative Economics. – Volume 32. – Issue 4. – 2004. – P. 775-787.
18. Kalotay K. The European flying geese: New FDI patterns for the old continent? // Research in International Business and Finance. – Volume 18. – Issue 1. – 2004. – P. 27-49.
19. Brouwer J., Paap R., Viaene J.-M. The trade and FDI effects of EMU enlargement // Journal of International Money and Finance, Volume 27, Issue 2, March 2008. – P. 188-208.
20. Oxelheim L., Ghauri P. EU-China and the non-transparent race for inward FDI // Journal of Asian Economics, Volume 19, Issue 4, August 2008. – P. 358-370
21. Plummer Michael G. ASEAN-EU economic relationship: Integration and lessons for the ASEAN economic community // Journal of Asian Economics, Volume 17, Issue 3, June 2006. – P. 427-447.
22. Salvatore D. Relative taxation and competitiveness in the European Union: what the European Union can learn from the United States // Journal of Policy Modeling, Volume 24, Issue 4, July 2002. – P. 401-410.
23. World Investment Report 2008. Transnational Corporations and the Infrastructure Challenge. – UNCTAD: N.Y. and Geneva, 2008. – 411 p.
24. Development and Globalization: Facts and Figures. – UNCTAD: N.Y. and Geneva, 2008. – 119 p.

25. Buch C.M., Kokta R.M., Piazzolo D. Foreign direct investment in Europe: Is there redirection from the South to the East? // *Journal of Comparative Economics*, Volume 31, Issue 1, March 2003. – P. 94-109.
26. Altomonte Carlo, Guagliano Claudia. Comparative study of FDI in Central and Eastern Europe and the Mediterranean // *Economic Systems*. – Volume 27. – Issue 2. – June 2003. – P. 223-246.
27. Petroulas P The effect of the euro on foreign direct investment // *European Economic Review*, Volume 51, Issue 6, August 2007. – P. 1468-1491.
28. Foreign-controlled enterprises in the EU. – №30. – 2008.-Statistics in focus. - Eurostat. - Cited 10 August 2008. – Available from: <epp.eurostat.ec.europa.eu>.
29. European Union foreign direct investment yearbook 2007. . – Luxembourg: Office for the official publication of the European Communities, 2007. –130 p.
30. EU-15 Foreign Direct Investment in the new member States. – №71. – 2008.-Statistics in focus. – Eurostat. - Cited 15 August 2008. – Available from: <epp.eurostat.ec.europa.eu>.
31. EU Foreign Direct Investments in Croatia an Turkey. – №68. – 2008.-Statistics in focus. – Eurostat. – Cited 20 August 2008. – Available from:<epp.eurostat.ec.europa.eu>.
32. The United States contributes to Economic Prosperity in Latin America. – Cited 10 September 2008. – Available at: <www.trade.gov.>
33. Супян Н.В. Американские инвестиции в ФРГ: взаимовыгодное трансатлантическое партнерство // США, Канада: экономика, политика, культура. – №4. – 2008. – С. 61-70.
34. EU-27 Foreign Direct Investments in Brazil, Russia, India an China increased by more than 50% in 2007. – №64. – 2008.-Statistics in focus. – Eurostat. – Cited 20 August 2008. – Available from:<epp.eurostat.ec.europa.eu>.

Юрков А.С.

АНАЛІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Постановка проблеми Праця робітників є необхідною складовою частиною процесу виробництва, споживання та розподілу створеного продукту. Участь працюючих в частці знов створеного матеріального та духовного блага виражається у вигляді заробітної плати, яка повинна відповідати кількості та якості затраченої ними праці.

Заробітна плата – один з найважливіших засобів підвищення зацікавленості працюючих у результатах своєї праці, її продуктивності, збільшення обсягів виробленої продукції, поліпшення її якості та асортименту. Це один з основних стимулів та мотиваторів праці.

Збільшення суспільної продуктивності обумовлено, насамперед, збільшенням виробництва та поліпшенням якості роботи.

Особливу актуальність придбало питання підвищення ефективності оплати праці на підприємстві.

Аналіз публікацій У наш час вже багато вчених та науковців досліджують проблеми, пов'язані з оплатою труда, її організацією та правовим забезпеченням. Серед них можна виділити таких, як Солодченко І. [1], , Лаптії І. [2], Руденко О., Горбатов В., Михайлова В. [3], Хоскінг А. [4], , Андріанова В. [5], Семко Л. [6] та багато інших.

Семко Л. вивчала моделі та засоби стимулювання праці, також провела порівняльний аналіз системи оплати праці на вітчизняних підприємствах та у промислово розвинутих країнах, з котрого виділила ряд напрямлень щодо поліпшення організації оплати праці. Лаптії І. розглядав оплату праці як правову категорію. Хоскінг А. визначив проблеми оцінки праці. У своїй статті Солодченко І. показала які доплати здійснюються при підсумовуванні обліку робочого часу та як правильно підрахувати ці доплати. Соціально-економічну сутність, принципи та елементи організацій заробітної плати, а також система доплат, надбавок та форм заробітної плати розглянута у праці Андріанової В. Визначення фонду оплати праці та його обчислення приведено у роботі Руденко О. та Горбатова В.

Постановка завдання Метою даної статті являється аналіз оплати праці та підвищення ефективності цього процесу.

Результати дослідження Заробітна плата – це точка перетину інтересів багатьох: підприємства; працівника, податкової, фондів тощо. Кожна з цих сторін оцінює значення заробітної плати майже як найважливіше. У зв'язку з цим важко переоцінити значення роботи бухгалтера, пов'язаної з обліком витрат на оплату праці. Вона, як правило, найбільш складна та трудомістка. Помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілої серії помилок і порушень, які є найважчими за своїми наслідками. Є тільки один спосіб уникнути таких помилок-абсолютно точно знати, як проводити будь-які розрахунки, пов'язані із заробітною платою. Питання нарахування заробітної плати, а також податкового і бухгалтерського обліку оплати праці займають особливе місце в роботі бухгалтерії кожного підприємства. З одного боку, це пов'язано з відношенням до таких питань власне робітників, для яких заробітна плата служить основним джерелом матеріальних благ. З іншого боку, - з той обставиною, що суми, що спрямовуються підприємством на оплату праці, так чи інакше служать мірою, що визначає надходження податків і обов'язкових зборів у бюджет і цільові фонди.

Бухгалтерський облік на підприємстві повинен забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати